

Metsäalan urakointipalvelujen toimittaja-arviointien kehittäminen

16. Turvallisuusjohdon koulutusohjelma

Kehitysprojektin raportti

Kari Kellokoski

Helsinki 31.5.2020

Aalto University Professional Development – Aalto PRO

Tiivistelmä

Kun yritykset ulkoistavat toimintaa palveluntoimittajille, urakoitsijoille ja alihankkijoille keskittyessään ydinliiketoimintoihinsa, sisältyy muutokseen riskejä, jotka yrityksen tulee varmistaa. Lainsäädäntö, standardit, yhtenäiset toimintatavat ja toimintaohjeet vaatimuksineen luovat viitekehyksen toimittajahallinnalle

Toimittaja-arvioinnit ovat työkalu, jolla varmistetaan yrityksen liiketoiminnan jatkuvuus, turvallisuus ja vaatimuksenmukaisuus, ja jolla arvioidaan toimittajien toiminnan suorituskykyä ja kehittämistä.

Kehitysprojektissa selvitettiin PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin soveltuvuutta metsäalan urakointipalvelujen toimittaja-arviointiin ja metsäalan toimittaja-arvioinnin kehittämistä.

PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin todettiin soveltuvan myös tilaajan ja toimittajan kahdenväliseen metsäalan toimittaja-arviointiin ja metsäalan toimittajien liiketoiminnan, suorituskyvyn ja kehittämisen arviointiin.

Kehitysprojektissa päädyttiin seuraaviin jatkotoimenpiteitä vaativiin parannusesityksiin:

- PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin tasoluokitukset päivitettävä ja selkeytettävä.
- PSK 84040 Toimittaja-arvioinnin sisältöön tulee sisällyttää osa-alueina tietoturvallisuus sekä alihankkijoiden ja alihankintaverkoston johtaminen.
- Yrityksen oman toimittaja-arviointimallin luominen ja käyttöönotto toimittajan ja tilaajan kahdenväliseen toimittaja-arviointiin.
- Metsäalan HSEQ-klusteriryhmän perustaminen metsäalan kolmannen osapuolen toimittaja-arviointien kehittämiseksi.

Abstract

The process, when companies outsource their operations to service providers, contractors, and subcontractors, focusing on their core businesses, is included in the change in risks available. Legislation, standards, harmonized practices and instructions and codes of contact with their requirements provide a reference framework for supplier management

Supplier evaluations are a tool to ensure the continuity, security and compliance of a company's business, and to assess the performance and development of suppliers' operations.

In this development project, the suitability of PSK 8404 Supplier Evaluation tool for supplier evaluation of forestry contracting services was investigated.

PSK 8404 Supplier evaluation was found to be suitable for the customer's and supplier's and contractor's evaluation of the business, performance and development.

The development project resulted in the following improvement proposals that require further action:

- PSK 8404 Supplier evaluation level classifications have to be updated, and the content have to be supplemented by ICT security management and the management of subcontractors and the subcontracting network.
- Creation and implementation of the company's own supplier evaluation model for supplier evaluation between the supplier and the customer.
- Establishment of Forestry Group of HSEQ evaluations to develop Third Party Supplier evaluations in Forestry.

Sisältö

1	Johdanto	3
1.1	Tausta.....	3
1.2	Kehitysprojektin tarkoitus ja rajaus	3
1.3	Kehitysprojektin vaiheet ja menetelmät	4
1.4	Työn rakenne	6
2	Viitekehys.....	7
2.1	Toimintaympäristö.....	7
2.2	Toimittaja-arviointia ohjaavia tekijöitä	11
2.2.1	Lainsäädäntö.....	11
2.2.2	Standardit	13
	ISO 9001	15
	ISO 14001	16
	ISO 45001	16
2.2.3	Harmonisoidut standardit	17
2.2.4	Metsäsertifiointi	17
	PEFC™ -metsäsertifiointi	18
	FCS.....	19
2.2.5	Tilaaajan toimintaohjeet.....	20
2.3	Toimittaja-arviointimenettely.....	21
2.3.1	Green Card® - toimituskyvyn arviointi	21
2.3.2	UPA - alihankintayritysten turvallisuusarviointi.....	22
2.3.3	HSEQ® -arviointimenettely	23
2.3.4	Toimittaja-arviointi (PSK 8404)	23
2.4	Toimittaja-arviointien hyödyt.....	24
3	Tulokset.....	27
3.1	PSK 8404 Toimittaja-arviointikysely	27
4	Arviointi ja johtopäätökset	34
4.1	Kehitysprojektin arviointi.....	34
4.2	Johtopäätökset	35
5	Lähdeluettelo	37

1 Johdanto

1.1 Tausta

Vastuullisuudesta on tullut tärkeä osa yritysten kilpailukykyä. Kun yritykset ulkoistavat toimintaa palveluntoimittajille, urakoitsijoille ja alihankkijoille keskittyessään ydinliiketoimintoihinsa, sisältyy muutokseen riskejä, jotka yrityksen tulee varmistaa. Kaikkia työterveyteen, turvallisuuteen, ympäristöön ja laatuun liittyvät uhkat, riskit ja vaatimukset on tunnistettava ja tiedostettava. Niitä on myös hallittava ennakoivasti.

Palvelujentoimittajien, urakoitsijoiden ja alihankkijoiden hallinta on osa yritysturvallisuutta, ja se kattaa kaikki turvallisuuden osa-alueet. Yritysten vaatimukset ulkoisille toimijoille tulee olla samat kuin omalle toiminnalle. Yhtenäisillä vaatimuksilla ja toimintatavoilla varmistetaan myös sujuva, tuotava ja tehokas toiminta.

Toimittajahallinnassa on yrityksillä käytettävissä monia työkaluja, jolla varmistetaan yrityksen liiketoiminnan jatkuvuus, turvallisuus ja vaatimuksenmukaisuus. Lainsäädäntö, standardit, yhtenäiset toimintatavat ja toimintaohjeet vaatimuksineen luovat viitekehyksen toimenpiteille. Toimittaja-arvioinnit ratkaisu toimittajien toiminnan suorituskyvyn arviointiin sekä kehittämiseen.

Toimittaja-arvioinnissa arvioidaan ja hankitaan näyttöä yrityksen suorituskyvystä asetettuihin tavoitetasoihin nähden, kun toimittaja-auditoinnissa hankitaan näyttöä siitä miten asetetut ja vaaditut auditointikriteerit täyttyvät.

1.2 Kehitysprojektin tarkoitus ja rajaus

Kehitysprojektin tarkoituksena on selvittää PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin soveltuvuutta metsäalan urakointipalvelujen toimittajien arviontiin sekä

tehdä toimenpide-esityksiä jatkotoimenpiteistä yrityksen sekä metsäalan toimittaja-arviointikäytännön kehittämiseksi.

Kehitystyö ei sisällä kehitysprojektissa yritysten ja tilaajan kanssa yhteistyössä tehtyjen toimittaja-arviointien tuloksia, eikä jatkotoimenpiteiden toteutusta. Aiheen laajuus rajoitti viitekehyksen laajempaa ja syvällisempää käsittelyä ja kansainvälisten näkökulmien esiin ottamista.

1.3 Kehitysprojektin vaiheet ja menetelmät

Tämä kehitysprojekti on tehty osana yrityksen sisäisten auditointien ja toimittaja-arviointien kehittämistä. Kehittämissuunnitelmassa on käytetty tilaajan ja toimittajien henkilöstöä kuunnellen ja osallistaen.

Kehittämistyön alkoi tekijän perehtymisellä aineistoon ja kehittämissuunnittelulla (1). Kehittämissuunnitelmassa käsiteltiin kaksi kertaa koulutuksen yhteydessä ohjaajan vetämissä pienryhmissä (2), joissa osallistujat esittelivät omat kehitysprojektinsa. Tilaisuudessa osallistujat saivat palautetta, sparrausta ja ideoita omiin kehitysprojekteihinsa.

Kehitysprojekti jatkui toimittajien itsearviointilla (3). Itsearviointia varten toimittajat saivat lyhyen ohjeistuksen:

- arvioinnin arviointikriteeristö ja -asteikko on viisiportainen.
- kysymyksille (81 kpl) on määritelty taso, joka kuvaa arviointiperusteiden täyttymistä tasoilla 0 - 4.
- arvioijan tulee valita kullekin arviointialueelle parhaiten kuvaava vaihtoehto ottaen huomioon, että tasoilla 2-4 tulee täytyä aina myös alemmilla tasoilla mainitut vaatimukset.
- jos vaatimukseen sisältyy dokumenttivaatimus, tulee se olla todennettavissa. Ilman dokumenttia tasovaatimus ei täyty.

Itsearviointien jälkeen kehitysprojektin tekijä, tilaajan sopimusneuvottelija ja yrityksen edustajat kävivät yhteisessä tilaisuudessa (4) läpi toimittaja-arvioinnin kysymykset. Tilaisuudessa yhteisen kehitysprojektin tekijä esitti osallistujille toimittaja-arviointiin liittyviä kysymyksiä ja teki havainnoista muis-tiinpanoja.

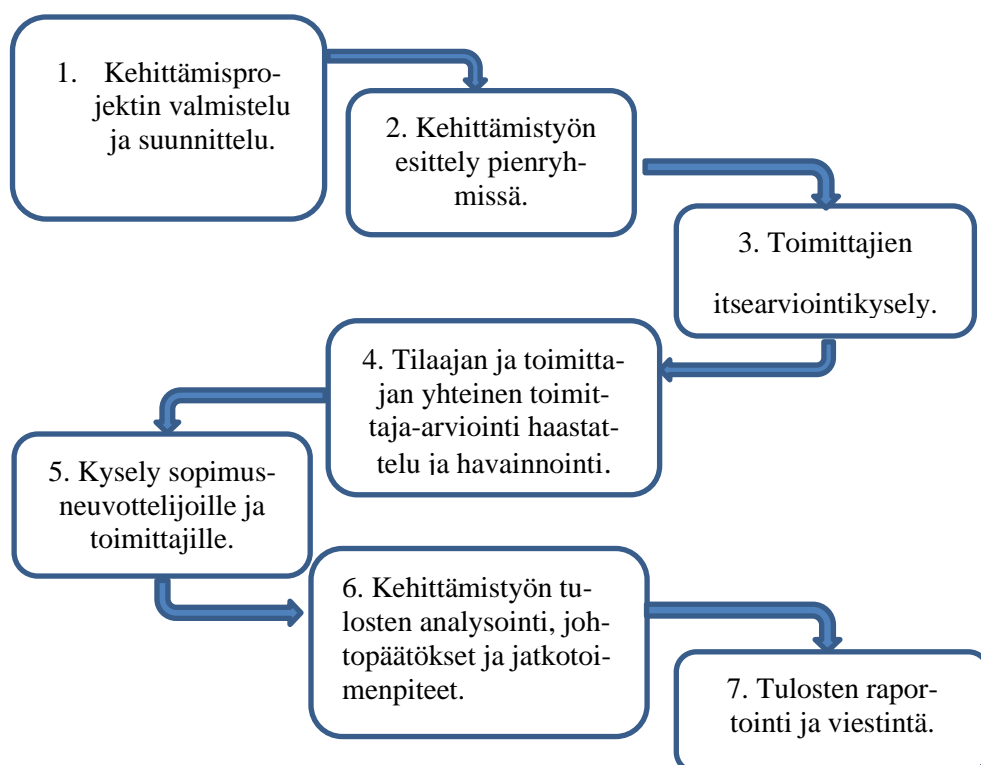
Yhteisen tilauuden jälkeen osallistujille lähetettiin sähköinen kysely toimittaja-arvioinnista (5), minkä jälkeen saatuja tuloksia analysoitiin, laadittiin kehittämistyön tuloksista yhteenveto, tehtiin johtopäätökset ja jatkotoimenpidesitykset (6). Tuloksia käsiteltiin yrityksen toiminnoista ja sisäisistä auditoinneista vastaavien henkilöiden kanssa, ja sovittiin viestinnästä ja jatkotoimenpiteistä.

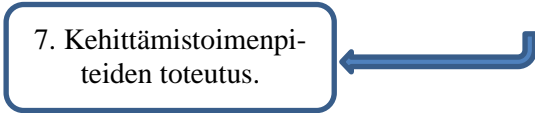
Kehitysprojektiin osallistui yrityksen viisi toimittajayritystä, jotka edustivat eri työ- ja urakointilajeja seuraavasti:

- kaksi puunkorjuuyritystä, joiden liiketoiminta sisältää sekä puunkorjuuta että metsänhoitoa. Toisella yrityksistä on lisäksi puunostoa ja energiapuunhankintaa.
- kaksi kuljetusyritystä, joiden päätoimiala on kuljetus.
- yksi monialainen yritys, jonka liiketoiminta sisältää puunkorjuuta, metsänhoitoa sekä kuljetusta.

Tilaaajaa edustivat kehitystyön tekijä sekä tilaajan sopimusneuvottelijat, jotka olivat osallisina kehitysprojektiin osallistuneiden toimittajien sopimuksista.

Tilaaajan edustajia osallistui kehittämistyöhön seitsemän henkilöä. Vastavasti toimittajia oli mukana eri vaiheissa kahdeksan henkilöä.

7. Kehittämistoimenpiteiden toteutus.

Kuva 1 Kehitysprojektin vaiheet.

Kehitysprojektin aineiston hankinnassa käytettiin ja sovellettiin sähköisiä kvantitatiivisia kyselyitä, havainnointia, ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja. Toimittaja-arvioinneissa oli käytössä PSK 8404 Toimittaja-arvioinnon kyselylomake. Toimittaja-arvioinnin soveltuvuudesta tehdyssä kyselyssä käytettiin kehitysprojektin tekijän laatimaa kyselyä.

Aineiston analysoinnissa käytettiin Microsoft Forms -sovelluksen raportointia ja Excel-taulukkolaskentaohjelmaa.

1.4 Työn rakenne

Tässä kirjallisessa esityksessä on luvussa yksi kuvattu kehitysprojektin taustaa, kehitysprojektin tavoitteet ja vaiheet.

Kehitysprojektin viitekehys koostuu luvusta kaksi. Sen tarkoituksena on luoda viitekehys kehitystyön toimintaympäristön, aihepiirin ja tulosten ymmärrykselle sekä tulkinnalle. Viitekehys sisältää yleistä metsäalan toimintaympäristön, toimittaja-arviointia ohjaavien tekijöiden, toimittaja-arviointimenettelyjen ja toimittaja-arvioinnin hyötyjen käsittelyn. Toimittaja-arvioinnin ohjaavista tekijöistä käsitellään lainsäädäntöä, standardeja, tilaajan toimintaohjeita sekä yleisimpiä Suomessa käytettäviä toimittaja-arviointimenettelyjä. Viitekehyyksen loppuosassa on kooste toimittaja-arviointien hyödyistä.

Kehitysprojektiin tulokset käsitellään luvussa kolme. Luvussa neljä käsitellään johtopäätökset ja toimenpide-esitykset jatkotoimenpiteistä.

2 Viitekehys

2.1 Toimintaympäristö

Metsäalalla tarkoitetaan metsiin liittyviä elinkeinoja, kuten puun ja metsien kasvatusta, korjuuta, metsäteollisuutta, metsänomistajille suunnattuja palveluita, luontomatkailua ja metsäntutkimusta. Metsäsektori on osa metsäalaa, ja sillä tarkoitetaan metsätaloutta ja metsäteollisuutta yhdessä. Metsätalous tarkoittaa metsänhoitoa sekä puun kasvatusta, korjuuta ja myyntiä. (Suomen Metsäyhdistys, 2020).

Metsäalan suurimpia tilaajaorganisaatioita ovat metsäteollisuuden puunhankintayksiköt, pienten ja keskisuurten sahojen puunhankintaorganisaatiot, metsänomistajien neuvontaorganisaation metsänhoitoyhdistykset sekä valtion, kuntien ja muiden julkisten laitosten organisaatiot.

Metsäalan tilaajat hankkivat ulkoisilta palveluntoimittajilta, urakoitsijoilta, alihankkijoilta ja elinkeinonharjoittajilta palveluja eri työlajeissa, kuten metsäsuunnittelu ja -arviointi, metsäneuvonta, puunosto, maanmuokkaus, metsienviljely, tienrakennus, ojitus, puunkorjuu, haketus, metsäenergianpuun ja raakapuun kuljetus, lastaus-, purku- ja terminaalitoiminnat. Näiden palvelujen tuottamisessa ja toteutuksessa toimittajat ja urakoitsijat työskentelevät tilaajan hallinnoimilla yhteisillä työpaikoilla.

Metsäalan palveluntoimittaja- ja urakointiyritykset ovat pääosin pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden resurssit ovat pääosin operatiiviseen toimintaan liittyviä. Harvalla yrityksellä on omia resursseja toiminnan kehittämiseen. Osin yritysten omistajat ja johto osallistuvat päivittäiseen operatiiviseen toimintaan. Suunnittelu- ja työnjohtotehtävien siirtyminen tilaajalta toimittajan vastuulle on johtanut siihen, että toimittajayritykset ovat palkanneet suunnitteluun ja operatiiviseen toimintaan esimiehiä.

Metsäalan toimittajien toimintaympäristössä on tapahtunut voimakasta kehitystä viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Tilaajien ulkoistaessaan perinteisesti omana toimintana tehtyjä toimintoja on toimittajien palveluille syntynyt kysyntää metsäalalla. Kehitys on ollut voimakkaasti tilaajien ohjaamaa.

Metsäalan kehitys on johtanut palveluntoimittajayritysten ja urakoitsijayritysten suurempiin palvelu- ja urakointikokonaisuuksiin, joihin palveluntoimittajat ja urakoitsijat ovat vastanneet kasvattamalla yritystensä koko tai verkostoitumalla. Kehitys on merkinnyt sitä, että urakoitsijat ovat perustaneet mm. yhteisyrityksiä, jossa on osakkaina yksittäisiä yrittäjiä tai heidän omistamiaan yrityksiä. Toisena vaihtoehtona on ollut se, että tilaajan kanssa sopimuksen tehnyt yritys tekee alihankintasopimuksia pienempien metsäalan yritysten kanssa tilaajan sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi, mikä tuo toimittajahallinnan ja riskienhallinnan näkökulmasta haasteen tilaajalle – miten koko toimittajaketju hallitaan.

Yleisesti yritysten keskittyminen ydinliiketoimintoihin on monimuotoistanut tilaaja-toimittajasuhteita ja lisännyt tarvetta parempaan toimittajahallintaan. Aikaisemmin yritysten perinteisesti itse tehdyt toiminnot on ulkoistettu palveluntoimittajille ja urakoitsijoille, jotka harjoittavat usein liiketoimintaansa tilaajan toiminta-alueella tai toimitiloissa, yhteisellä työpaikalla. Näin yritysten liiketoimintaan muodostuu yritysturvallisuuden näkökannalta monia riskitekijöitä, joita tulee hallita.

Toimittajahallinta on turvallisuusjohtamisen osa-alue, jonka sisältää kaikkiin yritysturvallisuuden osa-alueisiin liittyviä hallittavia uhkia ja riskejä:

- henkilöstöturvallisuus
- ympäristöturvallisuus
- työturvallisuus
- tuotannon ja toiminnan turvallisuus
- tietoturvallisuus
- toimitila- ja kiinteistöturvallisuus
- väärinkäytösten ja poikkeamien hallinta
- varautuminen ja kriisinhallinta
- pelastusturvallisuus

Vastuulliset yritykset käyttävät toimittajahallinnassa työkaluja, joilla varmistetaan keskeiset yritysturvallisuustavoitteet: yrityksen liiketoiminnan jatkuvuus, turvallisuus ja vaatimuksenmukaisuus kaikissa tilanteissa koskien henkilöstöä, tietoa, ympäristöä, tuotantoa ja toimintaa sekä toimitiloja.

Esimerkkeinä toimittajahallinnan työkaluista ovat mm. toimittajakriteerit ja valintamenettely, toimittajien rekisteröinti- ja hyväksymismenettely, koulutus- ja pätevyysvaatimukset, toimintaohjeet, valvonta-, johtamis-, valvonta- ja raportointimenettelyt, toimittaja-auditoinnit ja arvioinnit ja tarkastukset sekä yhteiset koulutus- ja kehittämishankkeet.

Toimittaja-arvioinnilla tarkoitetaan tilaajan tekemään toimittajan arviointia toimittajavalinnan yhteydessä ja toimittajan toiminnan kehittämiseksi. Toimittaja-arvioinnin tarkoituksena on parantaa toimittajayhteistyötä, toimittajien kokonaisvaltaista suorituskkyä ja hallita toimitusketjuun liittyviä riskejä.

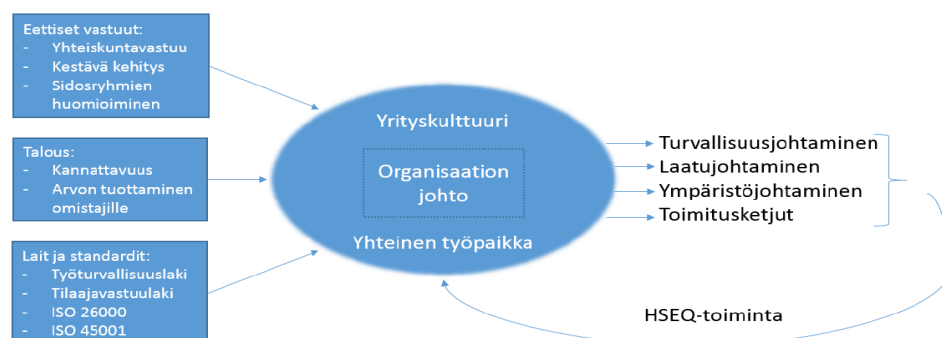
Kuva 2 Yritysten turvallisuusjohtaminen ja tavoitteet. (Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto).

Yritysten toimintaa ohjaavat eettiset vastuut, kuten yhteiskuntavastuu ja kestäväällä tavalla ympäristöstä huolehtiminen. Toisaalta organisaation toimintaa ohjaavat myös yrityksen taloudelliset vastuut, kuten yrityksen kannattavuuden kehittäminen ja arvon luominen yrityksen omistajille. Yrityksiä velvoittaa lainsäädännön lisäksi sen käyttämät standardit. Yritykset ovat näiden tekijöiden ohjaamana luoneet hallintomalleja, joilla pyritään kehittämään yrityksen toimintaa. Ympäristöjohtamisen menetelmät tähtäävät puhtaampiin tuotantomenetelmiin ja raaka-aineiden tehokkaaseen käyttöön. Laatujohtamisen menetelmät pyrkivät varmistumaan siitä, että asiakkaat kokevat yrityksen tuottamat tuotteet tai palvelut merkityksellisiksi, minkä lisäksi niiden tarkoituksena

on myös parantaa yrityksen kannattavuutta. Lainsäädäntö velvoittaa yrityksen ylimmän johdon valvomaan, että organisaatiossa työskennellään turvallisesti. Turvallisuusjohtaminen tarjoaa yrityksen johdolle menetelmiä ja toimintamalleja, joilla organisaation turvallisuutta voidaan edistää ja vaaratilanteita ennaltaehkäistä. (Laine, 2018).

Yrityksen toimitusketju on merkittävässä asemassa yhteiskuntavastuullisuudesta huolehtimisessa. Toimittajat, joiden toiminta ei ole yhteiskunnallisesti vastuullista tulee tunnistaa ja niiden toimintaa tulee kehittää tai etsiä vaihtoehtoisia toimittajia niiden korvaamiseksi. (Laine, 2018).

HSEQ-arvioinnit pyrkivät yhdistämään toimitusketjun hallinnan, ympäristöjohtamisen, laatujohtamisen ja turvallisuusjohtamisen. Toimittajayritykset, joiden HSEQ-asiat ovat kunnossa toimivat ympäristön kannalta vastuullisesti, mahdollistavat tilaajayrityksille turvallisen yhteisen työpaikan ja toimivat laatujohtamisen edellyttämällä tavalla toimittaen tilaajayrityksille laadukkaita ratkaisuja. Näin HSEQ-arvioinnit pyrkivät kehittämään tilaajayritysten toimitusketjua, mikä kehittää koko tilaajaorganisaation toimintaa ja turvallisuuskulttuuria. (Laine, 2018).

Kuva 3 Yrityksen HSEQ-toimintaa ohjaavat tekijät (Laine, 2018).

2.2 Toimittaja-arviointia ohjaavia tekijöitä

2.2.1 Lainsäädäntö

Toimittaja-arviointiin liittyy Suomessa useita säädös- ja lakivelvoitteita, joista keskeisimpiä ovat työturvallisuuslaki (738/2002), joka käsittelee yhteistä työpaikkaa, sekä laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006), joka velvoittaa tilaajaa selvittämään ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, että sopimuskumppani on

hoitanut lainmukaiset velvoitteet. Lisäksi tilaajan ja toimittajan toimintaa säätelevät mm. työsopimuslaki (55/2001), työaikalaki (872/2019), vuosilomalaki (162/2005), työterveyshuoltolaki (1383/2001), työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015), ulkomaisen työvoiman osalta ulkomaalaislaki (301/2004) sekä laki lähetetyistä työntekijöistä (447/2016).

Tilaaajavastuulaki, virallisesti laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, tuli voimaan vuoden 2007 alusta. Tilaajan on lain mukaan pyydettävä ja alihankkijan annettava laissa luetellut selvitykset toiminnastaan. (Vastuu Group, 2020).

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (22.12.2006/1233) velvoittaa työn tilaajan selvittämään, että hänen sopimuskumppaninsa täyttävät sopimuspuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa. Lailla pyritään harmaan talouden torjuntaan ja sen tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua sekä työehtojen noudattamista. Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo lain noudattamista Suomessa. (Vastuu Group,2020).

Laki edellyttää tilaajaa selvittämään sopimuskumppanilta seuraavat enintään kolme (3) kuukautta vanhat tiedot ja selvitykset:

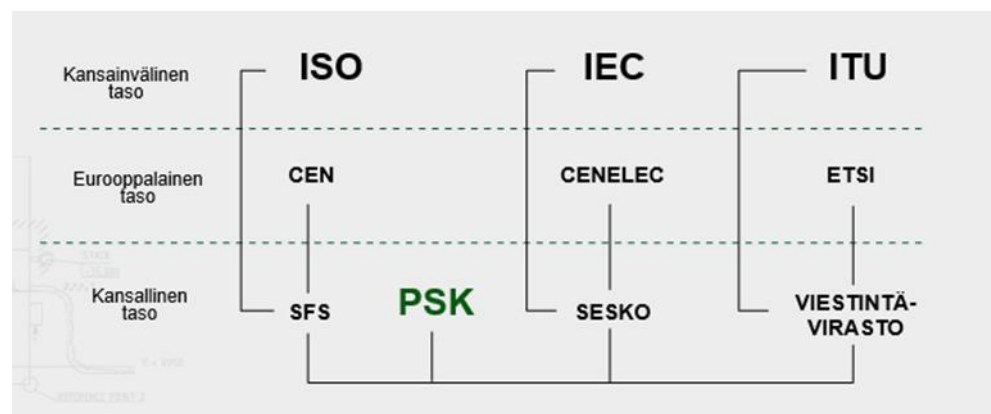
- Selvitys siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintälain (1118/1996) mukaiseen ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin, sekä arvonlisäverolain (1501/1993) mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin.
- Kaupparekisteriote.
- Selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verovelkaa taikka viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä.
- Todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että eräänntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty.
- Selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista.
- Selvitys työterveyshuollon järjestämisestä.
- Rakennuslalla lakisääteisen Tapaturmavakuutuksen järjestämisestä.

Mikäli työntekijän työnantaja tai alihankintasopimuksen osapuoli on ulkomainen yritys, on tilaajavastuulain mukaisia selvityksiä ja todistuksia vastaavat tiedot toimitettava sijoittumismaan lainsäädännön mukaisina rekisteriotteina tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksyttävällä tavalla. (Vastuu Group, 2020).

Ulkomaisen sopimuspuolen on lisäksi toimitettava Tilaajavastuulain 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaiset selvitykset, jos sopimuspuolena toimivalla ulkomaisella yrityksellä on yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettu yritys- ja yhteisötietotunnus. Jos ulkomainen sopimuspuoli lähettää Suomeen työhön lähetetyistä työntekijöistä annetun lain 1 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja lähetettyjä työntekijöitä (lähetetty työntekijä), tilaajan on selvitettävä työntekijöiden sosiaaliturvan määräytyminen viimeistään ennen tässä laissa tarkoitettua sopimuksen mukaisen työn aloittamista. (Vastuu Group, 2020).

Rakentamistoimintaan liittyvän tilaajan selvitysvelvollisuuteen sisältyy Tilaajavastuulain 5 §:n 2 momentin lisäksi velvollisuus selvittää, että kaikilla lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset työntekijöiden sosiaaliturvan määräytymisestä ennen kuin nämä aloittavat työnteon. (22.5.2015/678). (Vastuu Group,2020).

2.2.2 Standardit

Kuva 4 Standardoinnin toimintakenttä (PSK, 2019).

Suomessa standardisoinnista vastaavat kansalliset standardisointijärjestöt, joita on kolme: Suomen Standardisointiliitto SFS ry ja sen 12 toimialayhteisöä vastaavat useiden eri alojen standardisoinnista, SESKO ry vastaa sähköalan standardisoinnista

ja Viestintävirasto telealan standardisoinnista. Jako vastaa pitkälti nykyistä työnjakoja myös eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla. (Niemelä, Jokinen, 2018).

Sertifioinnilla yritys osoittaa toimintansa olevan vaatimustenmukaista. Sertifiointi on todiste siitä, että yrityksen toiminta vastaa kansainvälisiä, kansallisia, paikallisia ja yrityskohtaisia vaatimuksia. Sertifikaatin myöntää akkreditoitu, puolueeton osapuoli yritykselle osoittaakseen, että he pyrkivät hyvään laatuun, turvallisuuteen sekä panostavat kestäväan kehitykseen ja toimitusvarmuuteen.

Yleisempiä standardeja, jotka sisältävät ulkoistettuja palveluita, toimittajia ja urakoitsijoita koskevia vaatimuksia, ja joiden vaatimusten mukaisesti sertifioidut yritykset toimivat ovat ISO 9001 Laatuhallintajärjestelmät, ISO 14001 Ympäristöjärjestelmät, ISO 45001 Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmät sekä ISO 50001 Energianhallintajärjestelmät.

Standardit ovat yhteisesti sovittuja käytäntöjä, joissa määritellään vaatimukset, miten tietty asia kannattaa tehdä – oli se sitten käsinkosketeltava tuote, prosessi tai palvelu. Standardit on suunniteltu parantamaan yhteensopivuutta, takaamaan turvallisuutta ja helpottamaan kansainvälistä toimintaa. Nopeasti muuttuvassa maailmassa standardit tarjoavat koti- ja vientimarkkinoille yhteisiä pelisääntöjä kaikenkokoisten yritysten käyttöön. (SFS, 2020).

Standardisointi on yhteisten toimintatapojen laatimista. Standardit on tarkoitettu helpottamaan viranomaisten, elinkeinoelämän ja kuluttajien elämää. Standardisoinnilla lisätään tuotteiden yhteensopivuutta ja turvallisuutta, suojellaan kuluttajaa ja ympäristöä sekä helpotetaan kotimaista ja kansainvälistä kauppaa. (SFS,2020). Näin varmistetaan myös palvelujen ja tuotteiden terveellisyys, turvallisuuden, energiatehokkuuden sekä ympäristönäkökohden huomioon ottaminen.

Standardit julkaistaan asiakirjoina, joita kuka tahansa voi hankkia ja käyttää. Standardien käyttö ja hyödyntäminen on maksutonta. Standardien hankinta on maksullista – näin rahoitetaan huomattava osa SFS:n ja sen toimialayhteisöjen standardisointityöstä. (SFS, 2020).

Yritys voi määritellä toimintatapansa ja toimia standardien vaatimusten mukaisesti ilman, että se on hankkinut ulkoisen akkreditoitun auditoijan myöntämää sertifiointia.

ISO 9001

ISO 9001 -standardi on tunnetuin ISO-standardeista. Standardissa määritellään vaatimukset prosessimaiselle toiminnalle laadunhallinnassa tavoitteena edistää laadunhallintajärjestelmän vaikuttavuutta ja parantaa asiakasvaatimusten toteutumista ja asiakastytyväisyyttä. Standardi perustuu lukuisiin laatujohtamisperiaatteisiin, kuten asiakaskeskeisyys, johdon sitoutuminen ja päätöksien tekeminen, prosessilähtöisyys ja jatkuva parantaminen. ISO 9001 -standardi helpottaa varmistamaan, että asiakas saa johdonmukaisesti hyvän laatuista tuotetta ja palveluita, mikä synnyttää liiketaloudellisia hyötyjä, kuten apua kansainvälisessä kilpailukyvyssä, parantamalla henkilöstön osallistumista ja tietoisuutta asiakastarpeista, lisäämällä työmotivaatiota, parantamalla riskienhallintaa toimimalla työkaluna toimittajasuhteiden kehittämiseksi, tukemalla yrityskuvan rakentamista ja osoittamalla yrityksen laatuvarmistuksen. (SFS, 2020).

ISO 9001 Laadunhallintajärjestelmä -standardissa on useita vaatimuksia, jotka koskevat ulkoistettuja palveluita, toimittajia ja toimittaja-arviointia.

Organisaation on viestittävä ulkoisille toimittajille vaatimuksensa, jotka koskevat

- ulkoistettavia prosesseja sekä toimitettavia tuotteita ja palveluja
- seuraavien asioiden hyväksyntää: tuotteet ja palvelut, menetelmät, prosessit ja laitteet, tuotteiden ja palveluiden luovutus
- pätevyyttä, kuten mahdollisesti vaadittua henkilöiden pätevyyden osoittamista
- ulkoisen toimittajan vuorovaikutusta organisaation kanssa
- organisaation suorittamaa ulkoisen toimittajan suorituskyvyn hallintaa ja seuranta
- todentamis- tai kelpuutustoimintoja, joita organisaatio tai sen asiakas aikoo suorittaa ulkopuolisen toimittajan tiloissa. (ISO 9001:2015).

Organisaation on määriteltävä lisäksi hallintakeinot ja kriteerit, joita sovelletaan ulkoistettuihin prosesseihin ja ulkoisesti tuotettuihin tuotteisiin ja palveluihin,

- kun ulkopuolisten toimittajien tuotteet ja palvelut on tarkoitettu yhdistettäviksi organisaation omiin tuotteisiin ja palveluihin
- kun ulkopuolinen toimittaja tuottaa tuotteita ja palveluita suoraan asiakkaille organisaation puolesta
- kun organisaatio on päättänyt teettää jonkin prosessin tai sen osan ulkopuolisella toimittajalla.

Näitä edellä mainittuja kriteerejä organisaation on sovellettava ulkoisten toimittajien arviointiin, valintaan, uudelleenarviointiin ja suorituskyvyn seurantaan. Kriteerien perustana on oltava toimittajien kyky tuottaa prosesseja tai tuotteita ja palveluja vaatimusten mukaisesti. (ISO 9001:2015).

ISO 14001

ISO 14001 -standardi määrittelee ympäristöjohtamisen ja sen hallintajärjestelmän kriteerit. Organisaation tulee asettaa ympäristötavoitteet ja toimintapolitiikan, jossa huomioidaan lakisääteiset ja muut vaikutukset. Standardia sovelletaan ympäristönäkökohtiin, joita organisaatiot voivat hallita ja joihin se voi vaikuttaa. Olennaisena osana standardia ovat muun muassa erilaiset ympäristönäkökulmat tuotteen tai palvelun ominaisuuksissa, niiden vaikutusten arviointi ja tuotekehityksen ympäristönäkökohdat. Ympäristöjärjestelmä kannustaa yrityksiä parhaan käytettävissä olevan tekniikan soveltamista, huomioiden tekniikkojen kustannustehokkuuden. Ympäristöasioiden hallinta ja niiden systemaattinen käyttöönotto ja soveltaminen voi edesauttaa kaikkia sidosryhmiä parempien tulosten tavoittelussa. (SFS 2020).

ISO 45001

ISO 45001 on työterveyden ja työturvallisuuden standardi, jossa määritellään vaatimuksia yrityksen työterveyden ja työturvallisuuden johtamisjärjestelmälle ja prosesseille. Standardi painottaa ylimmän johdon sitoutumista, toimintaympäristön, uhkien ja mahdollisuuksien tunnistamista, sidosryhmien kuulemista ja osallistamista, toiminnan jatkuvaa parantamista sekä

työterveys- ja turvallisuusasioiden integroimista liiketoimintaan ja toimintaprosesseihin. (ISO 45001, 2018).

ISO 45001 perustuu yhteisiin elementteihin, kuten muutkin ISO-standardit, ja se pohjautuu Plan-Do-Check-Act -malliin, mikä korostaa toiminnan suunnittelua, toimenpiteiden toteutusta ja hallintaa, seuranta, mittamista, tulosten analysointia ja arviointia. (ISO, 2018)

Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä auttaa organisaatioita hallitsemaan työturvallisuuteen liittyviä myös ulkoistettuihin palveluihin ja urakoitsijoiden toimintaan liittyviä riskejä ja saavuttamaan työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvät päämäärät ja taloudelliset tavoitteet. (ISO,2018).

2.2.3 Harmonisoidut standardit

Yhdenmukaistettu standardi on tunnustetun eurooppalaisen standardointijärjestön (CEN, CENELEC tai ETSI) kehittämä eurooppalainen standardi. Se perustetaan Euroopan komission pyynnöstä yhdelle näistä organisaatioista. Valmistajat, muut taloudelliset toimijat tai vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset voivat käyttää yhdenmukaistettuja standardeja osoittaakseen, että tuotteet, palvelut tai prosessit ovat asiaa koskevan EU: n lainsäädännön mukaisia. (European Commission (2020).

Harmonisoitujen standardeihin soveltamiseen on liittynyt ongelmia, kun on syntynyt satojen standardien suma, jotka odottavat viittauksen julkaisemista virallisessa lehdessä (OJEU) tai jonkun jäsenvaltion vastustuksen (formal objection) käsittelyä. Tämän vuoksi komissio on ottanut käyttöön uuden käsittelyprosessin 1.4.2018 alkaen. (SFS,2018).

2.2.4 Metsäsertifiointi

Metsäsertifiointi on menettely, jolla osoitetaan puutuotteiden ostajalle, että tuotteeseen käytetty puuraaka-aine tulee hyvin hoidetusta metsästä. Metsäsertifiointin standardi on julkinen ohje siitä, miten sertifiointua metsää tulee hoitaa. Sitä, onko näin myös tehty, arvioi puutuotteen tuotantoketjusta riippumaton ja sertifiointista vastaavan elimen hyväksymä auditointiyhtiö. Jos metsänhoitotoimet ja myös puuraaka-aineen kulku metsästä tuotteeseen voidaan jäljittää metsäsertifiointin ohjeiden mukaisesti, tuotteeseen tai sen pakkaukseen voidaan laittaa sertifiointista kertovat merkki. Suomen talousmetsistä

95 prosenttia on sertifioitu PEFC-järjestelmään (Programme for Endorsement of Certification Schemes) kuuluvalla suomalaisella PRFC-sertifikaatilla. FSC-järjestelmän (Forest Stewardship Council) mukaan sertifioituja metsiä on Suomessa noin 400 000 hehtaaria. Molempien järjestelmien tavoitteena on kestävä kehitys mukainen metsätalous. (Forest.fi,2020).

Metsäsertifioinnissa käytössä olevien (PEFC ja FSC) järjestelmien vaatimukset velvoittavat metsäalan ulkoistettujen palveluntoimittajia, urakoitsijoita ja alihankkijoita.

PEFC™-metsäsertifiointi

Vaatimukset PEFC-sertifioinnissa kohdistuvat mm. metsien monimuotoisuuden turvaamiseen, metsien terveyden ja kasvun ylläpitoon sekä virkistyskäyttöön. Lisäksi PEFC-sertifioinnissa asetetaan vaatimuksia sertifioidun puuraaka-aineen ja puutuotteiden seurannalle toimitusketjuissa. Puutavaran seuranta koskevilla vaatimuksilla taataan, että puuraaka-aine on peräisin sertifioiduista metsistä. (PEFC, 2020).

Sertifikaatin myöntäminen edellyttää riippumattoman ja ammattitaitoisen tahon tarkastuksen ja varmistuksen siitä, että metsien hoito ja puutavaran alkuperän seuranta noudattavat PEFC:n kansainvälisiä vaatimuksia. Riippumattomuudella tarkoitetaan, että valvova taho ei ole sidoksissa tuotteen tuotantoketjun osapuoliin eikä itse sertifioinnin järjestelmään tai sen tukijoihin. Sertifioinnin vaatimusten toteutumista valvoo sertifiointiyritys, jonka viranomaiset ovat todenneet riippumattomaksi ja päteväksi. (PEFC, 2020).

PEFC-sertifioinnin voi tunnistaa tuotteessa, tuotepakkauksessa tai tuotetta koskevissa asiakirjoissa olevasta PEFC-merkistä. Tuotteita valmistava yritys voi saada merkin käyttöoikeuden, kun yrityksen toiminta on sertifioitu. (PEFC, 2020).

PEFC™-metsäsertifiointi kertoo, että metsiä hoidetaan kansallisen lainsäädännön, metsänhoitosuosituksen ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti ja että hyvää metsänhoitoa edistetään vapaaehtoisesti. PEFC™ on kansainvälinen tunnus ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästi tuotetusta puusta, jota metsäteollisuuden kansainväliset asiakkaat ja tuotteiden loppukäyttäjät yhä useammin etsivät. (Inspecta, 2020).

Metsäsertifiointi antaa valmiudet puun alkuperäketjun sertifiointiin ja PEFC™-merkin käyttöön. Sertifiointia tehdään aluetasolla, metsänomistaja-kohtaisena tai metsänomistajien ryhmää koskien. Jotta alue saisi sertifikaatin, on metsänomistajien ja muiden metsätalouden toimijoiden - kuten metsänhoitoyhdistysten, puunkorjuuorganisaatioiden, metsäkeskuksen, metsäteollisuuden ja metsäpalveluyrittäjien - sitouduttava sertifiointikriteerien mukaiseen toimintaan. Vastaavasti metsänomistaja on sitouduttava kriteerien noudattamiseen ja varmistettava, että myös metsissä toimivat palveluntarjoajat toimivat kriteerien mukaisesti. (Inspecta,2020).

FCS

Metsästä saatavat tuotteet käyvät läpi monenlaisia muodonmuutoksia jalostuksessa ja valmistuksessa ennen päätymistään kuluttajalle. FSC Alkuperäketjun sertifiointi jäljittää FSC-sertifioidun ja kontrolloidusta lähteistä olevan puun koko tuotantoketjun läpi ja vahvistaa, että nämä on pidetty erillään muusta materiaalista läpi koko tuotantoketjun. (FSC, 2020).

Alkuperäketjun sertifiointissa noudatetaan kansainvälistä alkuperäketjun sertifiointin standardia FSC-STD-40-004.(FSC,2020).

Keskeisimpiä alkuperäketjun vaatimuksia ovat puun alkuperävaatimukset, jotka koskevat puuntoimittajien kontrolloitua FSC-sertifioitua puuta, Kontrolloidun puun tulee olla peräisin tunnetuista ja hyväksyttävistä lähteistä.

Kontrolloidun puun hankinnassa tulee varmistaa, että puu ei ole:

- laittomasti hakattua
- lähtöisin alueilta, joissa perinteisiä oikeuksia tai kansalaisoikeuksia rikotaan
- lähtöisin metsistä, joissa metsänkäyttö uhkaa korkeita suojeluarvoja
- lähtöisin alueilta, joissa luonnonmetsää on hakattu puuplantaasin tai muun korvaavan maankäyttömuodon tieltä
- geenimuunneltua perimää. (FSC,2020)

2.2.5 Tilaaajan toimintaohjeet

Eryityisesti monikansallisilla yrityksillä on käytössä vastuullisuuteen liittyviä toimintaohjeita (Code of Conduct) toimittajille ja alihankkijoille, joihin sitoutuminen on usein edellytys tilaaja-toimittajasuhteen syntymiselle ja sopimukselle. Toimintaohjeisiin sisältyy vaatimuksia, joita toimittajayrityksen liiketoiminnalta edellytetään.

Esimerkkinä vaatimuksista ja osa-alueista, joita toimintaohjeet toimittajille ja alihankkijoille usein sisältävät:

- Toimittajilla on oltava käytössään johtamisjärjestelmät, jotka mahdollistavat sovellettavien lakien ja määräysten sekä toimintaohjeiden noudattamisen.
- Toimittajilta edellytetään, että
 - he pyrkivät systemaattisesti arvioimaan, lieventämään ja hallitsemaan riskejä, jotka liittyvät ihmis- ja työoikeuksiin, työterveys- ja turvallisuuskysymyksiin, vastuulliseen liiketoimintaan ja ympäristövaikutuksiin.
 - asettavat mitattavia tavoitteita vastuullisuusasioissa ja määrittävät toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi
 - huolehtivat kaikkien toimintaansa koskevien lakien, määräysten ja sopimusehtojen asianmukaisesta noudattamisesta ja niihin liittyvästä riittävästä tiedottamisesta ja koulutuksesta työntekijöille, toimihenkilöille ja yhteistyökumppaneille
- huolehtivat, että toimittajalla on käytössä järjestelmä, jota käyttäen vastuullisuusasioissa ilmenevistä puutteista on mahdollista tehdä ilmoitus vihje- tai ilmoituskanavan kautta (ns. whistleblowing-järjestelmä).
- varmistavat ja valvovat asianmukaisesti, että myös heidän omat toimittajansa ja alihankkijansa noudattavat näitä toimintaohjeita. Toimittaja vastaa alihankkijan toiminnasta kuin omastaan.
- noudattavat tarkemmin määriteltyjä ihmis- ja työoikeuksia, palkkoja ja työaikoja, työterveyttä ja työturvallisuutta, ympäristövaikutuksia,

vastuullista liiketoimintaa ja yleisiä vaatimuksia koskevia vaatimuksia.

- sallivat kolmannen osapuolen, jonka toimittajan voi kohtuudella olettaa hyväksyvän, auditoivan toimittajan läsnä ollessa näiden toimintaohjeiden kannalta olennaiset asiat, mukaan lukien, mutta ei niihin rajoittuen, toimittajan tilat, kirjanpito ja asiakirjat. Auditoinnin osapuolet voivat Toimittajan pyynnöstä allekirjoittaa salassapitosopimuksen auditoinnissa ilmenneiden asioiden osalta. (Stora Enso Oyj, 2020).

2.3 Toimittaja-arviointimenettelyt

Yritykset käyttävät toimittajien arvioinneissa erilaisia menettelyitä, joilla arvioidaan ulkoistettujen palvelujen toimittajien ja tavarantoimittajien toimintaa ja vaatimuksenmukaisuutta. Menettelyt voivat olla yleisiä, toimialakohdaisia tai yrityskohtaisia.

Suomessa yrityksillä on toimialoilla yhteistoimintaa toimittaja-arvioinneissa, missä on huomioitu lainsäädännön vaatimukset. Työturvallisuuskeskus ja PSK Standardisointi ovat esimerkkejä toimittaja-arviointeihin liittyvää kehitystyötä tekevistä toimijoista. Lisäksi markkinoilla on yrityksiä, jotka tekevät yrityksille palveluna toimittaja-arviointeja.

Yleisesti tunnettuja ja käytettyjä toimittaja-arviointimenettelyjä ovat mm.

- Toimittaja-arviointi (PSK 8404)
- Green Card® -työlupamenettely
- Alihankintayritysten turvallisuusarviointi, UPA -menettely
- HSEQ® -arviointimenettely

2.3.1 Green Card® - toimituskyvyn arviointi

Toimittajan arvioinnilla varmistetaan, että toimittajaverkostoa kehitetään hallitusti, toimittajariskejä pyritään minimoimaan ja tilaajien sekä alihankkijoiden yhteiset tarpeet ja odotukset täyttyvät. Vaikka kaikki vaatimukset eivät heti olisikaan toivotulla tasolla, ne välittyvät arvioinnin yhteydessä toimittajan/toimittajaksi haluavan organisaation tietoon. Mahdolliset puutteet ja kehittämismahdollisuudet tunnistetaan ja toimittajalle annetaan näistä seikkaperäiset suositukset. Ennen kaikkea kyse on laaduntuottokyvyn varmistamisesta ja sen jatkuvasta kehittämisestä. Yrityksen toimituskykyä voidaan tarkastella

myös kattavammalla, työterveys- sekä työturvallisuusasiat huomioivalla HSEQ- arvioinnilla. (Inspecta,6/2020).

Toimituskyvyn Green Card® -arviointi perustuu organisaation tekemään itsearviointiin, jota ammattiarvioija täydentää yhden päivän läpikäynnillä toimittajan päätoimipaikalla (tai tilaajan hyväksymässä toimipisteessä). Monitoimipaikkaisissa organisaatioissa arviointikäyntiä täydennetään kansainvälisten (IAF) mitoituserusteiden mukaisella näytteenotolla luotettavan lopputuloksen varmistamiseksi. (Inspecta,6/2020).

Todennettavia asioita toimituskyvyn Green Card® - arvioinnissa ovat esimerkiksi:

- miten toimittava yritys organisoii toimintansa, jotta lopputuloksella on onnistumisen edellytykset.
- miten toimittava yritys varmistaa lopputulosten vaatimustenmukaisuuden,
- millaista on työn suunnittelu, organisointi ja johtaminen
- miten toimittava yritys pitää yhteyttä asiakkaaseen ja millaisiin laadunvarmistuksellisiin käytänteisiin sillä on valmius.
- mitkä resurssit ja pätevyudet ovat käytettävissä ja miten niitä kehitetään
- johtavatko asiakaspalautteet toiminnan kehittämiseen
- mitkä valmiudet organisaatiolla on juurisyiden analysointiin ja ennaltaehkäiseviin toimiin. (Inspecta,6/2020).

2.3.2 UPA - alihankintayritysten turvallisuusarviointi

Rakennusalalla turvallisuuden arviointiin on kehitetty apuvälineeksi UPA-menettely – Ulkopuolisten palveluntarjoajien turvallisuustoiminnan arviointi, jota sovelletaan myös muilla toimialoilla.

Arviointi on kehitetty pieniä yrityksiä varten, joiden toimintaa ei ole tarkoituksenmukaista arvioida laajoilla menetelmillä. Menettely ei ole ristiriidassa laajojen arviointimenetelmien kanssa. Tarkoituksena on kannustaa päätoteuttajan yhteistyökumppaneita kehittämään työturvallisuutta edistäviä toimintatapoja. (Rakennustieto,2020).

Työturvallisuuskeskus koordinoi menettelyn koulutusta ja ylläpitää rekisteriä UPA-menettelmällä arvioiduista yrityksistä ja niiden yhteyshenkilöistä.

2.3.3 HSEQ® -arviointimenettely

HSEQ-arviointi on kolmannen osapuolen arviointimenettely. Arviointitulokset ovat tilaajille ilmaisia, kun yritys on liittynyt yhteenliittymään. Jäseneksi voi päästä toisen tilaajajäsenen suosituksesta. Kun moderaattori saa jäsen-suosituksen, se pyytää muilta jäseniltä kommentteja. Kaikkia kommentteja kuullaan ja arvostetaan, mutta moderaattorilla on valtuutus tehdä lopullinen päätös. Jäsenyys alkaa, kun uusi jäsen on hyväksynyt säännöt ja tehnyt sopimuksen moderaattorin kanssa. (KIWA Inspecta, 2020).

Kolmannen osapuolen tekemät arvioinnit ovat tilaajille ilmaisia. Tilaajat vastaavat siten vain omista kuluistaan. Toimittajat luovuttavat tuloksensa vain haluamiensa tilaajien käytettäväksi. Tietoturvasta huolehditaan tietoteknisin järjestelyin. Arvioinnin tulokset rekisteröidään HSEQ-portaaliin. Toimittajayritysten pisteytys on nähtävillä nimettömänä julkisesti hseq.fi-sivuilla. Tilaajajäsenet, joiden oikeuksia toimittaja ei ole rajoittanut, näkevät tulokset HSEQ-portaalista salasanasuojatusti (KIWA Inspecta, 2020).

HSEQ-arvioinnin eduista tilaajayritykselle esittää palveluntoimittaja seuraavaa:

- arvioinnin tekee riippumaton ammattiarvioija.
- tilaajien käytössä on tietokanta, jossa on jo valmiina yli 300 yrityksen arvioinnit
- tasapuolinen ja vertailukelpoinen menetelmä
- kilpailuoikeudellisesti ongelmaton menettely. (KIWA Inspecta, 2020).

HSEQ-arviointimenettely soveltuu yrityksille, jotka tarvitsevat apua tai opastusta HSEQ-asioissa. Samalla arviointi tarjoaa työkaluja jatkuvan parantamisen ja kestäväen kehityksen edellyttämiin haasteisiin. Lisäksi, mikäli toimittajayritys toimii klusteriyritysten alueella ja haluaa yhteistyöhön yritysten kanssa, tai haluaa vahvistaa asemaansa tilaajayritysten silmissä, on HSEQ-arviointi konkreettinen vaihtoehto todentamaan toimittajan toiminnan taso. (HSEQ, 2020).

2.3.4 Toimittaja-arviointi (PSK 8404)

Toimittaja-arviointi (PSK 8404) on teollisuuden ja sitä palvelevien yritysten yhteisen kehitysyksikön PSK Standardisointi ry:n standardi, jota käytetään

sekä tilaajan tuotantoalueella että sen ulkopuolella toimivien toimittajien laaduntuntuottokyvyn arviointiin ja seurantaan. Standardin avulla voidaan tunnistaa ne alueet, joita arvioitavien yritysten pitää kehittää, ja sitä voidaan käyttää hyväksi toimittajien toiminnan kehittämisessä tunnistamalla liiketoiminnan osa-alueet, jotka vaativat kehitystä. Standardi mahdollistaa myös toimittajien keskinäisen vertailun. (PSK 8404, 2020).

Toimittaja-arvioinnissa arvioidaan yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueita: liiketoiminnan johtaminen, asiakassuuntautuneisuus, henkilöstön johtaminen, turvallisuuden johtaminen, laadun johtaminen, ympäristöjohtaminen, hankintojen johtaminen, tuotannon suunnittelu ja ohjaus, toimitukseen liittyvät tavoitteet ja mittarit, osaaminen, tuotteen ja palvelun suunnittelu, laadunhallinta, tuotehallinta ja hankintojen toteutus. Arviointiasteikko on viisiporainen ja kullekin arviointilomakkeen väittämälle on määritelty kypsyystaso. Standardin mukaisen toimittaja-arviointi on tarkoitettu vain tilaajan ja toimitajan väliseen käyttöön, ei kolmannen osapuolen käytettäväksi. (PSK 8404, 2020).

PSK Standardisointiyhdistys ry:llä on PSK-standardien tekijänoikeus, ja se on antanut jäsenyrityksilleen standardien käyttöoikeuden omaan käyttöön.

2.4 Toimittaja-arvoitien hyödyt

Eri toimialojen yritysten käytännöissä on käytössä yritysکوhtaisia ja koko toimialan yhteisiä arviointimenettelyjä. Tutkimuksissa on todettu käytännön toimittaja-arvioinneista saatavan merkittäviä hyötyjä.

Oulun yliopistossa on tehty tutkimusta prosessiteollisuuden toimialalla jo 2000-luvun alusta lähtien. Tutkimushankkeet ovat lopulta luoneet pohjan HSEQ-arviointimenetelmälle. (Laine, 2018).

Suurimpana hyötynä tilaajayrityksissä nähtiin omien resurssien osittainen vapautuminen auditointien suorittamisesta. Pääarvioijat suorittavat arvioinnit ammattitaitoisesti ja dokumentoinnin tason säilyessä hyvänä voivat tilaajayritykset luottaa, että laadukkaasta raportista voidaan selvittää toimittajan sen hetkinen tilanne, vaikka olisi itse estynyt pääsemään auditointitilaisuuteen. Toisaalta pääarvioijat pitivät erittäin tärkeänä, että tilaajayritykset pääsevät osallistumaan auditointeihin, jotta toimittajalle selkenee, että auditoinnissa

käsitellyt asiat ovat tilaajayritysten edellytyksiä. Useimmissa tilaajayrityksissä HSEQ-arviointeja pidettiin toimittajan kehittämisen työkaluna. (Laine,2018).

Tilaajat tunnistivat, että turvallisuus on vuosien myötä kehittynyt parempaan suuntaan, mutta arviointitoiminnan yhteyttä turvallisuuden kehittymiseen ei tunnistettu. Yleinen turvallisuuskulttuurin kehittyminen on kuitenkin ollut havaittavissa myös toimittajien tekemisessä. Pääarvioijien mielestä arvioinnit ovat kehittäneet toimittajien turvallisuuskulttuuria merkittävästi. (Laine, 2018).

Keskeisimmät hyödyt olivat:

- Tilaajayritysten resurssien osittainen vapautuminen auditointitoiminnasta
- Arvioinnin taso säilyy lähes vakiona
- Arvioinnit ovat ammattimaisia ja puolueettomia
- Arvioinnit mahdollistavat toimittajien vertailun
- Pääauditoija osaa ohjata ja opastaa toimittajaa parempiin suorituksiin
- Tilaajayritysten ei ole tarvetta osallistua kaikkiin auditointeihin dokumentoinnin tason säilyessä riittävänä.
- Toimittajien hyviä käytäntöjä voidaan ottaa käyttöön myös tilaajayrityksissä.
- Verkostoituminen muiden tilaajayritysten kanssa. (Laine,2018).

HSEQ-menettelyn hyödyistä on toimittaja-arviointipalvelujen toimittaja esittänyt seuraavaa:

1) Menettelyn hyödyt toimittajille

- mittaa HSEQ-asioita yhdenmukaisella tavalla
- auttaa kehittämään toimintaa tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti
- parantaa osaamista HSEQ-osa-alueilla
- ennaltaehkäisee riskejä toiminnassa ja sen suunnittelussa
- auttaa tuottavuuden kehittämisessä
- mahdollistaa markkinoinnissa HSEQ-kyvykkyyden osoittamisen asiakkaalle tulosten ja raportin kautta. (HSEQ, 2020)

2) Menettelyn hyödyt tilaajille

- ennaltaehkäisee riskejä toiminnassa ja sen suunnittelussa
- varmistaa yhteisiin pelisääntöihin sitoutumisen tehokkaasti
- todentaa toimittajayrityksen HSEQ-kyvykkyyden
- mahdollistaa palveluntoimittajien yhdenmukaisen vertailun ja valinnan raportin ja pisteytyksen perusteella
- mahdollistaa valitun palvelutoimittajan kehittymisen seurannan HSEQ-osa-alueilla. (HSEQ, 2020).

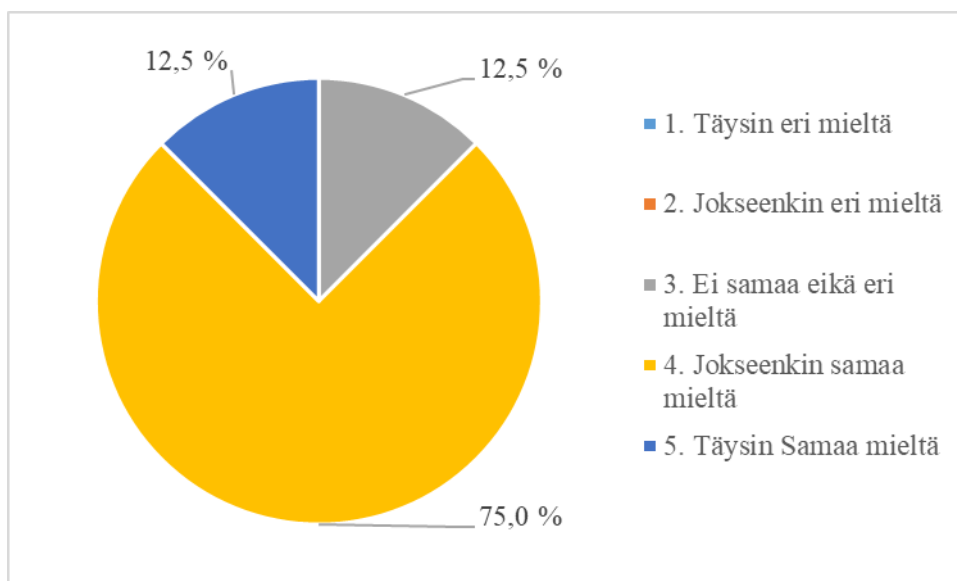
Yleisesti yritysten omana tehtävästä toimittaja-arvioinnista on luovuttu siitä syystä, että se sitoo tilaajaorganisaation resursseja ja vaatii erityisosaamista. Metsäteollisuuden toimijat muodostivat oman klusterin, jossa jäseninä ovat suurimmat metsäteollisuuden toimijat. Sen jäsenet voivat yhteisesti hyödyntää valtuutetun kolmannen osapuolen tekemiä toimittaja-auditointeja. (Mänttari, 2019).

3 Tulokset

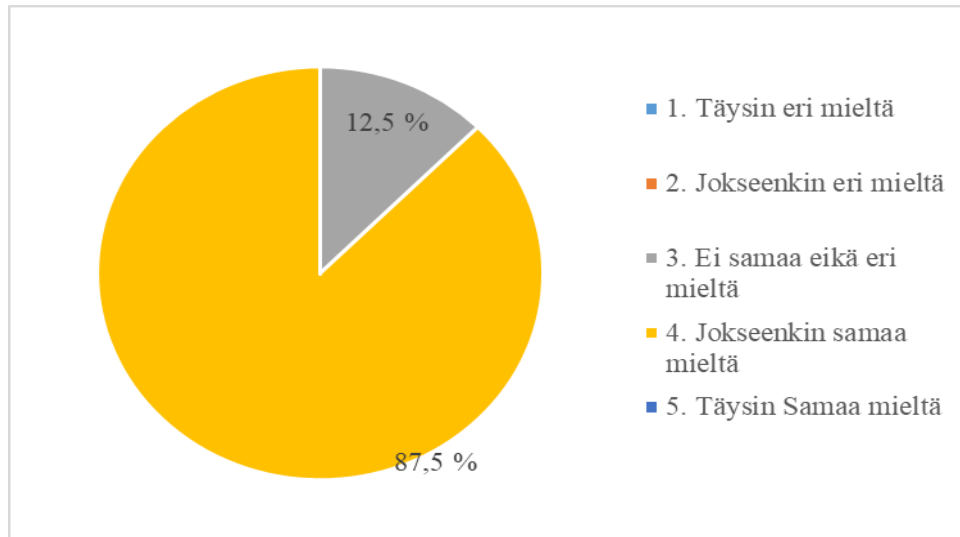
3.1 PSK 8404 Toimittaja-arviointikysely

PSK 8404 Toimittaja-arviointia koskevaan kyselyyn vastasi neljä tilaajan edustajaa ja neljä toimittajan edustajaa. Vastaajien tulokset on esitetty erittelemättä niitä vastaaja ryhmittäin.

Kyselyyn vastaajista 87,5 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että PSK 8404 toimittaja-arviointi kattaa yrityksen liiketoiminnan ja turvallisuusjohtamisen eri osa-alueet.

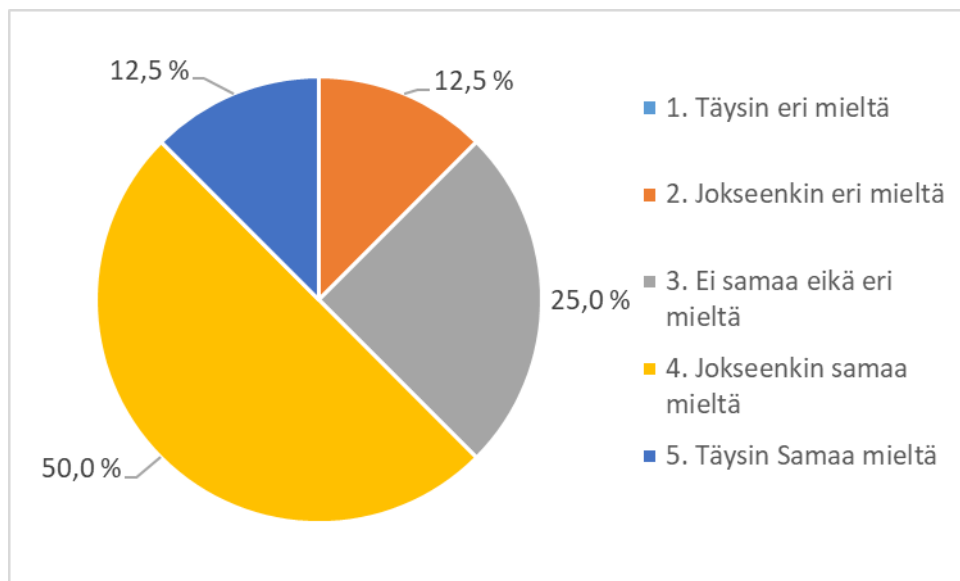

Kuva 5 Toimittaja-arviointi (PSK 8404) kattaa yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueet (n=8).

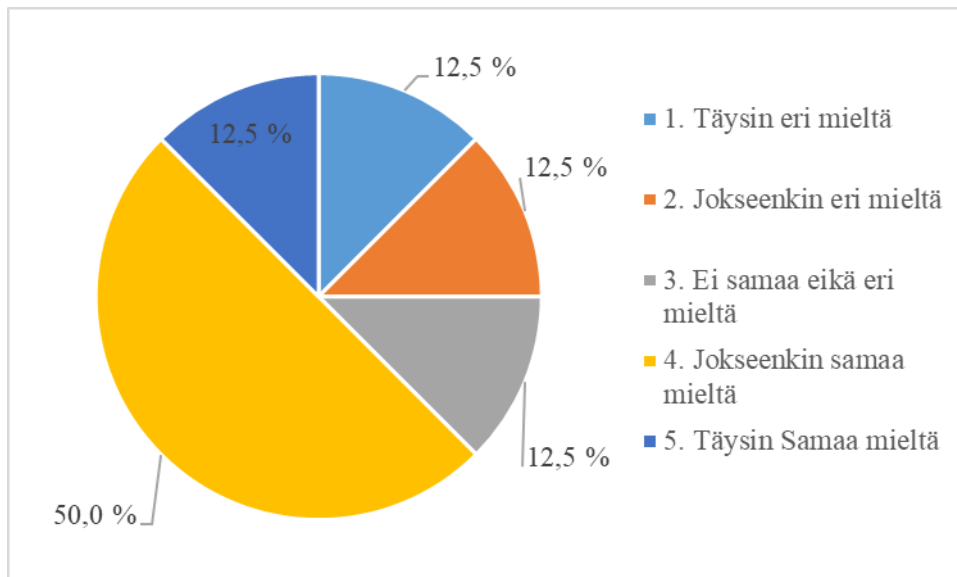
Kuva 6 Toimittaja-arviointi kattaa yrityksen turvallisuusjohtamisen osa-alueet.

Toimittaja-arvioinnin kyvystä mitata yrityksen liiketoiminnan suorituskykyä vastaajien mielipiteet jakaantuivat: jokseenkin tai täysin samaa mieltä oli puolet vastaajista, neljäsosa oli ei samaa tai eri mieltä, neljäsosa jokseenkin tai täysin eri mieltä.

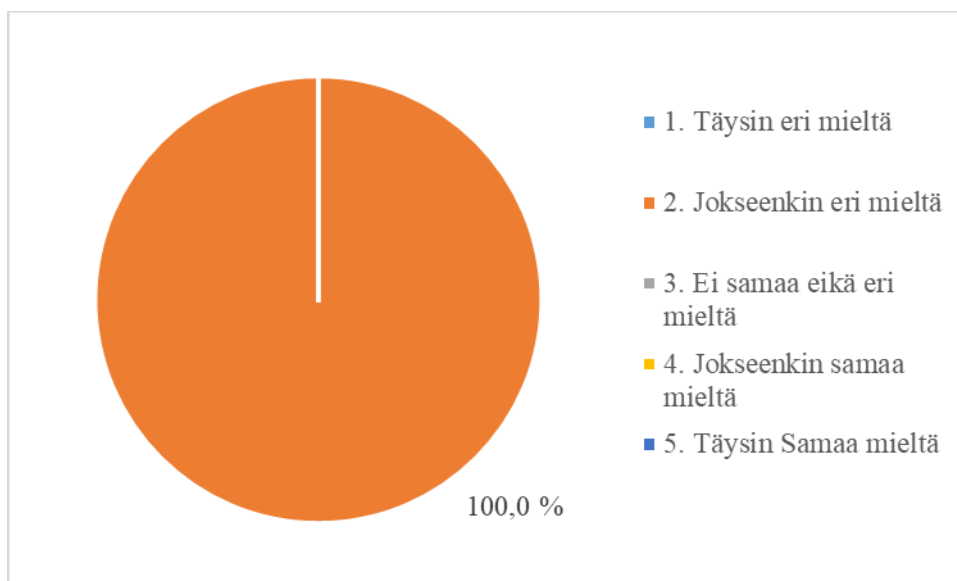
Kuva 7 Toimittaja-arviointi mittaa yrityksen liiketoiminnan suorituskykyä (n=8).

Yli 60 % vastaajista on jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että toimittaja-arviointi antaa vastauksia yritysten liiketoiminnan kehittämiseen ja parantamiseen.

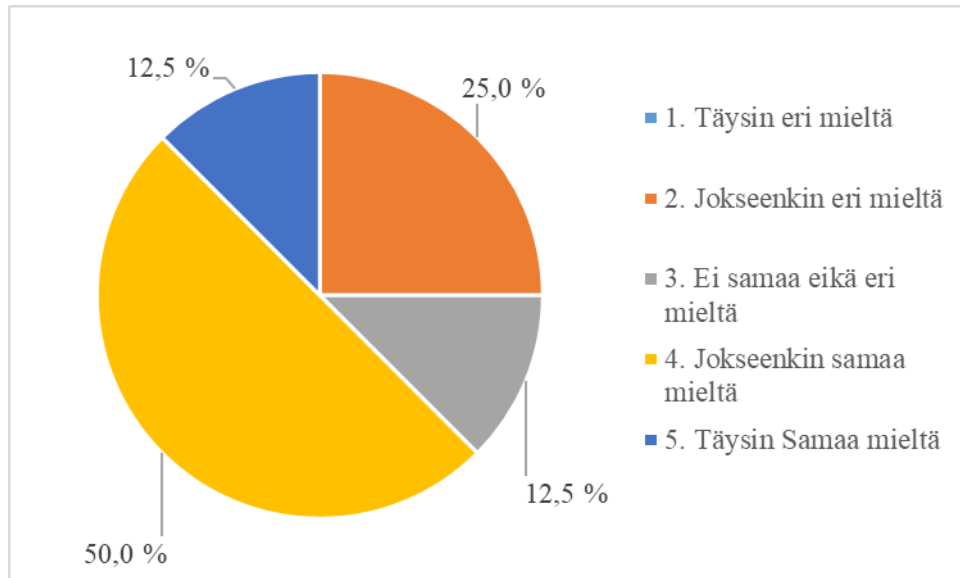
Kuva 8 Toimittaja-arviointi (PSK 8404) antaa vastauksia yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen ja parantamiseen (n=8).

Kaikki vastaajat olivat yksimielisesti jokseenkin eri mieltä siitä, että toimittaja-arvioinnin tasojen määritykset ovat selkeitä.

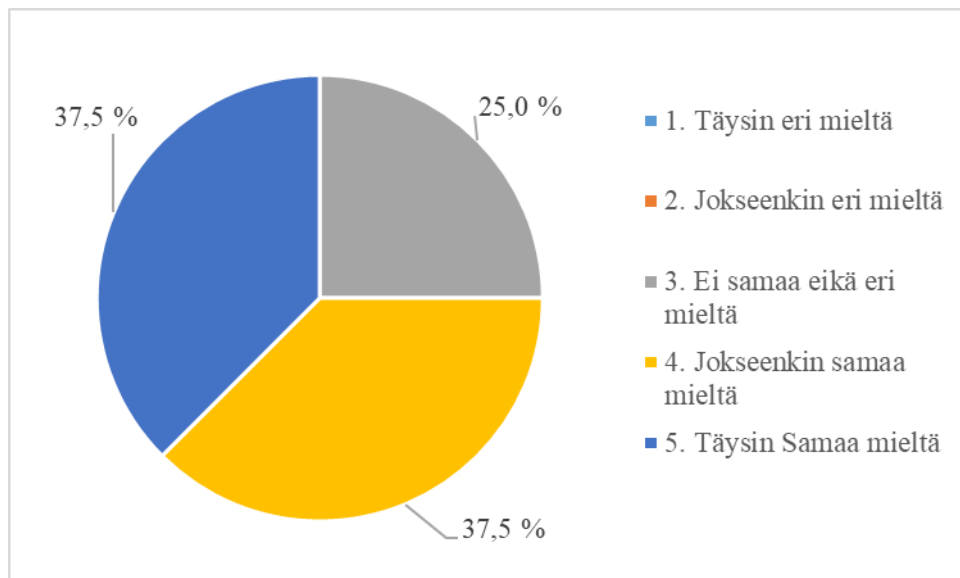
Kuva 9 Toimittaja-arvioinnissa (PSK 8404) käytettävät tasojen määritykset ovat selkeitä (n=8).

Viisi henkilöä kahdeksasta vastaajasta oli sen kannalla, että toimittaja-arviointi on paras toteuttaa tilaajan ja toimittajan kahdenkeskisessä arvioinnissa, jossa arviointia johtaa puolueeton arvioija, joka ei ole sidoksissa toimittajaan. Neljäsosa oli siitä jokseenkin eri mieltä.

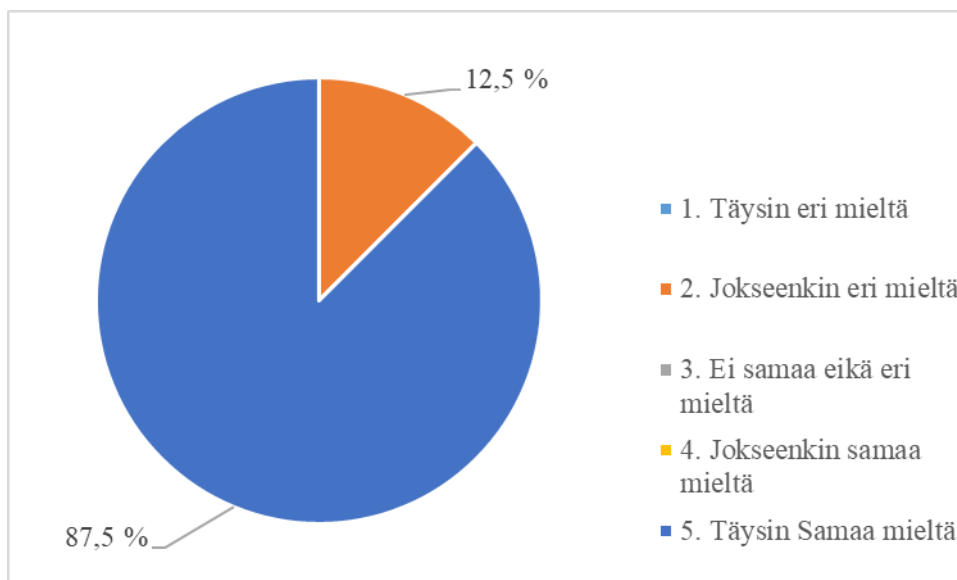
Kuva 10 Toimittaja-arviointi on paras toteuttaa tilaajan ja toimittajan kahdenkeskisenä arviointina, jossa arviointia johtaa puolueeton arvioija, joka ei ole sidoksissa toimittajaan (n=8).

75 % vastaajista oli siitä mieltä, että toimittaja-arviointi on paras toteuttaa kolmannen hyväksytyn ja riippumattoman osapuolen tekemänä. Neljännes ei ollut samaa eikä eri mieltä.

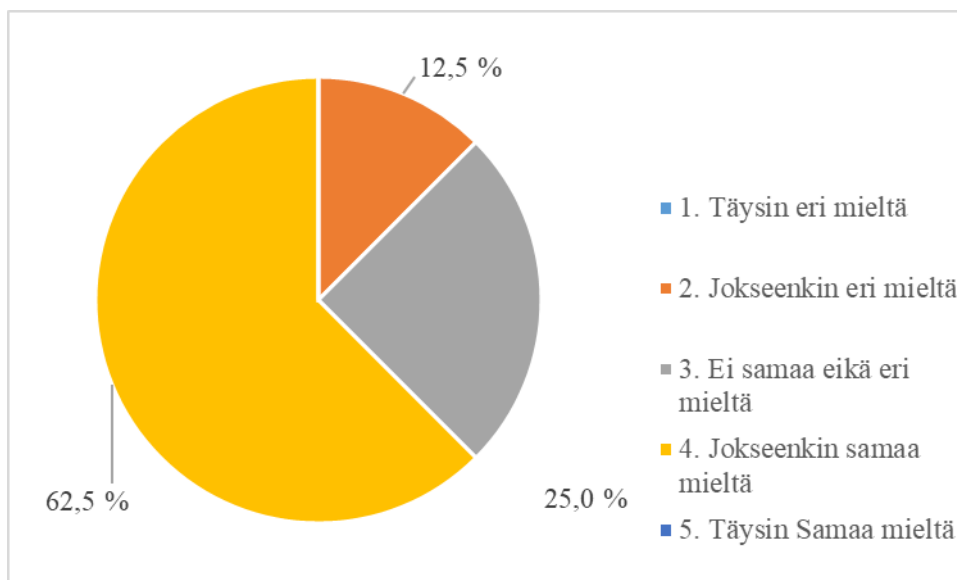
Kuva 11 Toimittaja-arviointi on paras toteuttaa kolmannen hyväksytyn ja riippumattoman osapuolen tekemänä.

Seitsemänkahdeksasosa vastaajista oli sitä mieltä, että toimittaja-arvioinnin tekijän tulee olla kokenut ja tuntea toimialan liiketoimintaympäristö.

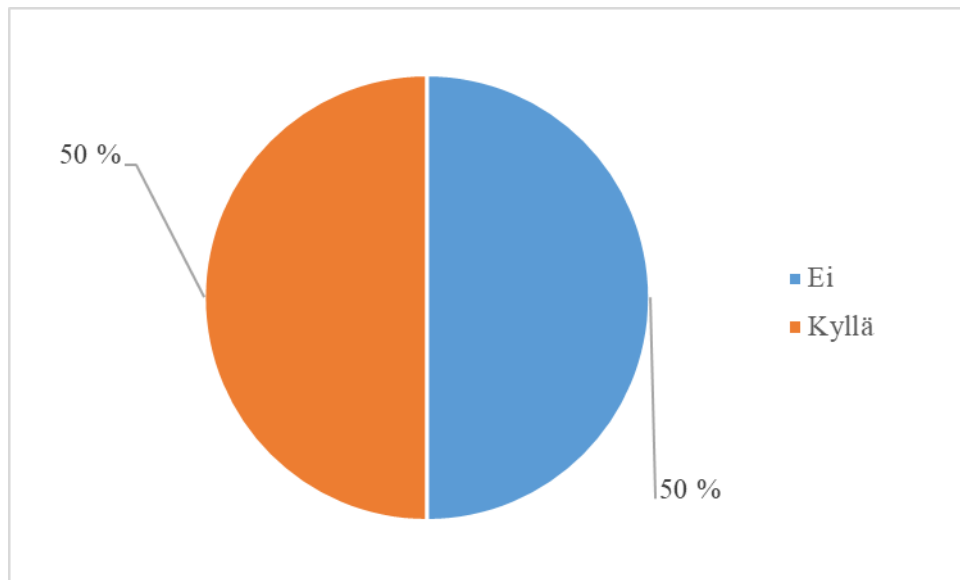
Kuva 12 Toimittaja-arvioinnin tekijän tulee olla kokenut ja tuntee toimialan liiketoimintaympäristö.

Yli 60 % vastaajista pitää PSK 8404 Toimittaja-arviointia käyttökelpoisena työkaluna metsäpalveluntoimittajien liiketoiminnan, suorituskyvyn ja kehittämisen arviointiin.

Kuva 13 PSK 8404 Toimittaja-arviointi on käyttökelpoinen työkalu metsäalan palveluntoimittajien liiketoiminnan, suorituskyvyn ja kehittämisen arviointiin.

Kyselyyn osallistuneista toimittajista oli puolet kiinnostuneita kolmannen osapuolen toimittaja-arvioinnista.

Kuva 14 Olen kiinnostunut kolmannen osapuolen tekemästä toimittaja-arvioinnista.

Kyselyn sanallisissa vastauksia vastaajat esittivät kommentteja, huomioita, huomioitavaa, parannusesityksiä ym. lajiteltuna osa-alueisiin seuraavasti:

1. PSK 8404 Toimittaja-arviointi

- Kysymysten ja kriteerien muoto viittaa siihen, että arviointi on tehty suurempia yrityksiä silmällä pitäen. Metsäalan urakoinnissa kyseessä on yleensä pienet tai keskisuuret yritykset. Kysymykset voisivat olla tässä suhteessa "kansantajuisempia".
- Tämä on hyvä sapluuna ajatellen kilpailutuksen toimittaja-arviointia. Kysymyksiä voisi stilisoida hieman liikevaihdoltaan pienempiin yrityksiin soveltuvaksi (liikevaihto 0,5 – 10 milj.€).
- Yrityskoko otettava huomioon.
- Tasoissa epäselvyyttä, pitäisi olla paremmin aukaistu kysymykset/vastausvaihtoehdot.
- Selkeämmät kysymykset ja tasojen määrittelyt toimialaan nähden.
- Selkeä ilmoitus millainen dokumentti/mittari pitää olla - milloin dokumentit näytetään toteen ja miten.
- Toimittaja-arvioinnin tasoluokitukset tulisi päivittää ja selkeyttää.
- Toimittaja-arvioinnin sisältöön tulisi sisällyttää osa-alueena mm. tietoturvallisuus sekä alihankkijoiden ja alihankintaverkoston johtaminen.

2. Yrityksen oma toimittaja-arviointi

- Yrityksen tulisi laatia oma toimittaja-arviointi, joka olisi paremmin metsäalan urakoitsijoille sopiva, omat vaatimukset huomioon ottava, ja, että sitä voitaisiin käyttää kilpailutuksessa ja urakoitsijoiden arvioinnissa.
- Toimittaja-auditointi voisi olla osa vaadittuja yrittäjien sisäisiä auditointeja.
- Yrityksen omaan toimittaja-arviointimalliin on hyvä kytkeä johtamisalueiden lisäksi tilaajan asiakaskokemuksia arvioiva osuus.

3. Metsäalan toimittaja-arviointi

- Toimittaja-arvioinnista olisi hyvä tehdä oma versio metsäalan palveluntoimittajille. Näin arviointi kuvaisi paremmin palveluntoimittajien liiketoiminnan ja suorituskyvyn tilaa.
- Miksi metsäalan toimittaja-arviointia ei voisi tehdä kaikkien metsäalan toimijoiden yhteistyönä? Silloin se olisi kaikkien käytettävissä, eikä metsäalan toimijoiden tarvitsisi kaikkien tuhata resursseja toimittaja-auditointien kehittämiseen, ja alalle muodostuisi yhtenäinen toimintatapa.

4 Arviointi ja johtopäätökset

4.1 Kehitysprojektin arviointi

Kehitysprojektin toteutus tapahtui vaiheittain suunnitellusti. Osallistujien aikataulujen sovittaminen fyysisiin tapaamisiin onnistui neljän tapaamisen osalta. Yksi yhteinen tapaaminen jouduttiin järjestämään teams-kokouksena.

Kehitysprojektin tavoitteena oli selvittää PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin soveltuvuutta metsäalan urakointipalvelujen toimittajien arviointiin sekä tehdä toimenpide-esityksiä jatkotoimenpiteistä yrityksen sekä metsäalan toimittaja-arviointikäytännön kehittämiseksi. Toteutetulla itsearvioinnilla ja ryhmäarvioinnilla sekä kyselyllä saatiin riittävästi tietoa ja kokemusta PSK 8404 Toimittaja-arvioinnin soveltuvuudesta metsäalan urakointipalveluiden arviointiin. Lisäksi arvioinnin yhteydessä käydyissä keskusteluissa tule esille monia huomioitavia asioita toimittaja-arvioinnista, ja lisäksi toteutetusta kyselystä saatiin palautteita yrityksen ja metsäalan toimittaja-arvioinnin kehittämiseen.

Toimittajien tekemistä itsearvioinneista sekä ryhmäkeskusteluista kehitystyöntekijän havaintoina voi todeta seuraavaa, mikä on huomioitavaa:

- arviointikeskusteluihin osallistuneet olivat aktiivisia ja toivat esille parannusesityksiä.
- osallistujilla eivät olleet täysin tietoisia siitä, miten toimittaja-arviointi ja toimittaja-auditointi eroavat toisistaan.
- toimittaja-arviointiin osallistuvat on perehdytettävä ja koulutettava toimittaja-arviointiin ja siihen valmistautumiseen, tasomäärityksiin sekä arvioinneissa tarvittaviin dokumentteihin, joita tarvitaan todentamisessa.
- toimittaja-arvioinnista tulee olla yksityiskohtaiset ohjeet käytettävissä.
- keskusteluissa esille tulleet asiat nousivat esille myös arviointien jälkeen tehdyssä kyselyssä. Kehitystyön tekijän kirjaamat havainnot varmistivat asioiden huomioimisen jatkotyöskentelyssä.

- pääosin toimittajat eivät olleet aikaisemmin osallistuneet toimittaja-arviointeihin, eikä heillä ollut kokemusta niistä. Itsearviointissa toimittajat arvioivat tason yleensä todellisuutta korkeammaksi, mikä on inhimillistä.
- toimittaja-arviointien ryhmäkeskustelussa keskityttiin työkalun soveltuvuuden ja käyttökelpoisuuden arviointiin.
- arvioinnin tasomäärittelyissä ei ollut tavoitteena hakea oikeaa tasomäärittelyä, koska valmistautumisohjeet eivät olleet riittävät, eikä tasomäärittelyssä vaadittavat olleet käytettävissä.
- kaksi yritystä ilmaisi halukkuutensa kolmannen osapuolen tekemään toimittaja-arviointiin.

Kehitysprojekti oli tekijälle ja osallistujille hyvä oppimiskokemus. Tekijä havaitsi kehitysprojektin myötä asiantuntemuksen ja osaamisen kasvaneen. Koulutusryhmässä pidetyt sparrauskeskustelut olivat tarpeellisia, ja ne auttoivat kehitysprojektin aiheen rajauksessa sekä sisällön yksityiskohtien suunnittelussa.

Lisäksi kehittämistyö laajensi ymmärrystä toimittajahallinnan ja toimittaja-arvioinnin roolista vastuullisuuden, turvallisuusjohtamisen ja toimittajahallinnan kokonaisuudessa. Kehitystyö tuki myös hyvin yrityksen sisäisen auditointimenettelyjen ja toimittaja-arvioinnin kehittämistä sekä toimittajahallinnan organisointia.

Kehitysprojektin osallistuneet tilaajan ja toimittavat edustivat kattavasti yrityksen vastuuhenkilöitä ja toimittajia, joten kehitysprojektin voidaan pitää luotettavina. Lisäksi kehitysprojektin tekijällä on hyvä yrityksen ja toimittajien toimintaympäristön ja toimintatapojen tuntemus Tulokset kuvaavat hyvin sitä mitä oli tarkoituskin selvittää. Kehitystyön voidaan todeta antaneen pohjan toimittaja-arviointien kehittämiseksi yrityksessä ja metsäalalla.

4.2 Johtopäätökset

Kehitystyön itsearviointien, ryhmäarvioinnin sekä osallistujien kyselyn vastausten perusteella voi todeta PSK 8404 Toimittaja-arvioinnista, että:

- se soveltuu myös metsäalan toimittaja-arviointiin.
- se on käyttökelpoinen työkalu metsäalan palveluntoimittajien liiketoiminnan, suorituskyvyn ja kehittämisen arviointiin.

- se kattaa metsäalan yrityksen liiketoiminnan ja turvallisuusjohtamisen osa-alueet.
- se mittaa myös metsäalan yrityksen suorituskykyä.
- se antaa vastauksia metsäalan yritysten liiketoiminnan kehittämiseen.
- vastaajien mielestä yksimielisesti tavoitetason määrittelyt eivät ole selkeitä, mikä edellyttää niiden päivittämistä.

Toimittaja-arvioinnin osalta osallistujat olivat enemmän sen kannalla, että toimittaja-arviointi on paras toteuttaa kolmannen hyväksytyn ja riippumattoman osapuolen tekemänä.

Toimittaja-arvioinnin tekijän tulee olla kokenut ja tuntea toimialan liiketoimintaympäristö, eikä hän saa olla sidoksissa toimittajaan. Sidonnaisuus on huomioitava myös, mikäli toimittaja-arviointi tehdään tilaajan ja toimittajan kahdenvälisenä.

Kehitysprojektin lopputuloksena syntyneet parannusesitykset:

1. PSK 8404 Toimittaja-arviointi

- Toimittaja-arvioinnin tasoluokitukset tulisi päivittää ja selkeyttää.
- Toimittaja-arvioinnin sisältöön tulisi sisällyttää johtamisen osa-alueina tietoturvallisuus sekä alihankkijoiden ja alihankintaverkoston johtaminen.

2. Yrityksen toimittaja-arviointi

- oman toimittaja-arviointimallin käyttöönotto, joka olisi paremmin metsäalan urakoitsijoille sopiva, omat vaatimukset huomioon ottava, ja, että sitä voitaisiin käyttää kilpailutuksessa ja urakoitsijoiden arvioinnissa. Lisäksi sen tulee sisältää tilaajan asiakaskokemuksia arvioiva osuus. (Huom.! Luonnos määritelty kehittämissuunnitelman tuloksena.)

3. Metsäalan toimittaja-arviointi

- Metsäalan HSEQ-klusteriryhmän perustaminen metsäalan toimittaja-arviointimallin luomiseksi.

5 Lähdeluettelo

European Commission (2020). Harmonized Standards. Saatavilla osoitteessa: https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/harmonised-standards_en [viitattu 19.5.2020]

FSC (2020). Saatavilla osoitteessa: <https://fi.fsc.org/fi-fi> [Viitattu 26.5.2020]

HSEQ (2020). HSEQ Palvelutoimittajien esite. Saatavilla osoitteessa: <https://www.hseq.fi/index.php?p=Etusivu> [Viitattu 31.5.2020]

Inspecta Oy (2020). Metsäsertifiointi PEFC™. Saatavilla osoitteessa: <https://www.kiwa.com/fi/fi/palvelumme/metsasertifiointi-pefctm/> [Viitattu 26.5.2020]

Inspecta Oy, (6/2020). Toimituskyvyn arviointi. Saatavilla osoitteessa: <https://www.kiwa.com/fi/fi/palvelumme/toimituskyvyn-arviointi-toimittaja-arviointi-green-card/> [Viitattu 31.5.2020].

KIWA Inspecta (2020). Tietoa tilaajayritykselle HSEQ-arvioinnista. Dokumentti saatavilla: <https://www.kiwa.com/fi/fi/palvelutyyppe/sertifiointi-ja-arviointi/johtamisjarjestelmat/tietoa-tilaajayritykselle-hseq-arvioinnista/> [Viitattu 31.5.2020]

Laine, Janne (2018). HSEQ-arviointien kehittäminen – haastattelututkimus teollisuuden tilaajayrityksiin. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201805312140.pdf> [Viitattu 29.5.2020]

Mänttari, Jakke (2019). Haastattelu 4.2.2020. Helsinki.

Niemelä, Ilkka ja Jokinen, Harri (2018). Standardisointi Suomessa. Loppuraportti.

PSK 8404 (2020). Toimittaja-arviointi. Kyselylomake. 52 s. 2015.

PSK (2019). PSK:n esittely - Teollisuuden standardisointia 46 vuotta.16.9.2019. Saatavilla osoitteessa <https://psk-standardisointi.fi/wp-content/uploads/PSK-esitys-2019-1.pptx> [Viitattu 29.5.2020]

PEFC (2020). Metsäsertifiointi. Saatavilla osoitteessa: <https://pefc.fi/metsanomistajalle/sertifiointi/> [Viitattu 26.5.2020]

SFS (2020) Standardien hyödyt. Saatavilla osoitteessa: https://www.sfs.fi/ajankohtaista/standardien_hyodyt [viitattu 19.5.2020]

SFS (2018). Standardisointi Suomessa. Loppuraportti. Saatavilla osoitteessa: https://www.sfs.fi/files/8493/Standardisointi_Suomessa_raportti_Huhtikuu_2018.pdf [Viitattu 27.5.2020]

SFS (2020) Mitä standardisointi on? Saatavilla osoitteessa: https://www.sfs.fi/standardien_laadinta/mita_standardisointi_on [viitattu 19.5.2020]

SFS-EN ISO 9001:2015 Laadunhallintajärjestelmät. Vaatimukset. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS, 77 s.

SFS-EN ISO 14001:2015 Ympäristöjärjestelmät. Vaatimukset ja niiden soveltamisohjeita. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS, 85 s.

SFS-EN ISO 45001:2018. Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmät. Vaatimukset ja niiden soveltamisohjeita. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS, 94 s.

SFS-EN ISO 50001:2018 Energianhallintajärjestelmät. Vaatimukset ja soveltamisohjeita. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS, 77 s.

Stora Enso Oyj (2020). Toimintaohjeet toimittajille ja alihankkijoille. Verkodokumentti. Saatavilla osoitteessa: https://www.storaenso.com/-/media/Documents/Download-center/Documents/Suppliers/SE-Supplier-CoC_legal-document_FI.pdf [Viitattu 31.5.2020]

Suomen Metsäyhdistys ry (2020). Metsäala Suomessa. Saatavilla osoitteessa: <https://forest.fi/fi/artikkeli/metsaala-suomessa/> sekä

Työ- ja elinkeinoministeriö (2020). Tilaajavastuu. Saatavilla osoitteessa: <https://tem.fi/tilaajavastuu> [Viitattu 19.5.2020]

Vastuu Group (2020). Tilaajavastuulaki. Saatavilla osoitteessa: https://www.vastuugroup.fi/fi-fi/tilaajavastuulaki?utm_term=&utm_campaign=Leads+-+Search+-+Luotettava+Kumppani&utm_source=ad-words&utm_medium=ppc&hsa_acc=1119001615&hsa_cam=8394925407&hsa_grp=87074919483&hsa_ad=407626167975&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-853939596195&hsa_kw=&hsa_mt=b&hsa_net=ad-words&hsa_ver=3&gclid=EAiaIQobChMirL_JwfC_6QIVVIu-yCh1R3gUKEAAYASAAEgIvM_D_BwE [Viitattu 19.5.2020]